

Täysistunto

Keskiviikko 22.2.2023 klo 14.01—20.32

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 275/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 42/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 42/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.23 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Eilen käsitelimme hallituksen esitystä pakkokeinolain, esitutkintalain ja eräiden niihin liittyvien lakien muutoksista. Tänä on vuorossa hallituksen esitys poliisilain muuttamiseksi. Molemmissa esityksissä esitettiin muutosta teleosoite- ja telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimiseksi. Nyt laitteiden tekniset ominaisuudet on erittäin tiukasti rajattu. Tarkoitus oli mahdollistaa se, että esitutkintaviranomaiset olisivat voineet käyttää vähemmän tiukasti teknisten ominaisuuksiensa puolesta säädeltyjen markkinoilta löytyvien laitteiden valikoimaa.

Eryityisesti yksi arvostetuista asiantuntijoista keskittyi demonisoimaan esitutkintaviranomaisten tarkoitusta käyttää mainittuja laitteita. Hänen lähtökohtansa oli se, että ”ymmärättehän te, että näillä laitteilla poliisi voi salakuunnella teitä”. Siis hänen ajatusmaailmansa lähti siitä, että esitutkintaviranomainen tai ainakin vähintään poliisi lähtökohtaisesti käyttää saamiaan valtuuksia väärin. Onko tämänkaltaisten subjektiivisia näkökantoja ja tuntemuksia ja vaikutelmia esittävien asiantuntijoiden käyttö objektiivisen lainsäädäntötyön kannalta hyvä asia? Minun mielestäni se ei ole. Se itse asiassa asettaa lainsäädäntötyön erikoiseen valoon, koska yksittäisten asiantuntijoiden arvoväritteisen maailmankatsomuksen läpi filtteröityneet mielipiteet vaikuttavat vääjäämättä erityisesti niihin, jotka ovat halunneet kyseisen asiantuntijan kuultavaksi. Tosin tähän voi olla tarkoituksin — saadaan kuulla sitä, mitä halutaan.

Perustuslakivaliokunta päätyi johtopäätökseen, että ehdotetulle teknisten rajoitusten poistolle ei ole riittäviä perusteita. Se lausui: ”Säännös tulee joko säilyttää tältä osin voimassa olevassa muodossaan tai muuten säädösperusteisesti huolehtia siitä, että laitetta käytetään vain yksilöintitietojen hankkimiseen. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.” Hallituksen esityksessä muutosesitys oli perusteltu, mutta se päädyttiin jättämään pois sekä eilisestä lakivaliokunnan mietinnöstä pakkokeinolain uudistamiseksi että nyt käsittelyssä olevasta hallintovaliokunnan mietinnöstä poliisilain muutokseksi. Hallintovaliokunta kuitenkin aivan oikein to-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

tesi: ”Eduskuntakäsittelyssä ei ole käytettävissä olevan ajan puitteissa mahdollista selvittää muita sääntelyvaihtoehtoja valvonnalliseksi ja teknisiksi keinoiksi sen varmistamiseksi, että laitetta käytetään vain yksilöintitietojen hankkimiseen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että näitä keinoja tulee lainsäädäntötarpeita varten selvittää.”

Itse toin valiokuntakäsittelyssä ilmi sen, kuinka käyttöä valvotaan, kuinka mainittujen teknisten laitteiden käyttö on mahdollista jälkeenpäin selvittää, ja myös sen, että siihen jää aina lokitiedot siitä, kuka on avannut laitteen, koska se on avattu ja mitä sillä laitteella on tehty. Tämän tarkempaa teknistä valvontaa on tuskin mahdollista mitenkään enää kehittää.

Tämän lisäksi esitutkintaviranomaisen sisäinen laillisuusvalvonta lähtee siitä, että käyttäjien ensimmäinen esimies valvoo tarkoin, kuinka pakkokeinon ehtoja ja rajoituksia noudatetaan. Ja jos sekään ei vielä riitä, niin hänelläkin on vielä esimies, ja yleensä se on tutkinnanjohtaja, joka vastaa hakemiensa pakkokeinojen laillisesta käytöstä. Mutta jos sekään ei vielä riitä, jokaisessa viranomaisessa on laillisuusvalvoja, joka jatkuvasti tarkistaa koneelta pakkokeinojen käyttöä ja niitten sisältöjä ja oikeita perusteita. Ja koska sekään ei vielä riitä, niin on olemassa Poliisihallitus, joka myöskin jatkuvasti tarkistaa pakkokeinojen käyttöä ja oikeitten perusteiden kirjoittamista. Ja kun se ei vielä riitä, niin on Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, joka säännönmukaisesti vuosittain kiertää ympäri maata ja tarkistaa erityisesti pakkokeinojen käyttöä. Tämä kaikki olisi voitu kirjoittaa lain säännöksen muotoon, viisi erillistä valvonta- ja tarkastusmahdollisuutta on siis olemassa. Tuntuu oudolta, että tätä ei voitu hyväksyä, koska tästä nyt tulee semmoinen tunne, että viranomaisiin eivät halua luottaa edes meidän tunnetut ja arvostetut asiantuntijat.

Toinen kohta, joka siellä haluttiin muuttaa, oli poliisilain 5 luvun 54 § ja sitten eilen pakkokeinolain 10 luvun 56 §. Ja sitä ehdotettiin muutettavaksi niin, että ylimääräistä tietoa saa käyttää säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä myös silloin, kun kyse on lahjuksen antamisesta, lahjomisesta elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottamisesta, virkasalaisuuden rikkomisesta tai virka-aseman väärinkäyttämisestä taikka huumausainerikoksesta. Pidän erittäin outona sitä, että mainittujen rikosten luettelosta pyrittiin asiantuntijoiden toimesta jättämään varsin kyseenalaisin keinoin pois huumausainerikos. Ikävä maku jäi.

Täällä onnistuttiin torppaamaan uudistus telesoitteen ja telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen teknisten välineiden laajentamisen osalta. Täällä yritettiin keinotekoisesti jättää huumausainerikos pois niiden rikosten luettelosta, joiden osalta voidaan käyttää ylimääräistä tietoa, joka on saatu muun pakkokeinon käytön yhteydessä toista rikosta tutkittaessa. Mutta mikä surullisinta, huumausainerikoksen osalta korkein oikeus päätti tehdä huumausainepolitiikkaa, kun se määritteli 21.2.2023 antamassaan päätöksessä, että normaaliin huumausaineen hallussapitoon kuuluu se, että käyttäjä saa kantaa mukanaan enintään 30 käyttöannosta huumausainetta — siis mitä tahansa huumausainetta. Tästä lähtien jokainen myyjä pitää hallussaan vain 30 annosta. Huumeesta riippuen se on muutamasta sadasta eurosta muutamaan tuhanteen euroon selvää rahaa. Huumejengit, katujengit ja koko järjestäytynyt rikollisuus kiittävät.

Väkisin tulee mieleen, onko näillä asioilla yhteyttä. Onko sattumaa, että korkein oikeus tekee huumausainepoliittisen päätöksen sattumalta samaan aikaan, kun lainsäätäjät on päättänyt siitä, että huumausainerikosta pidetään yhteiskunnalle ja yksilölle vaarallisena rikoksena ylimääräisen tiedonkäytön mahdollistavassa luettelossa? Tässä vaikuttaa siltä, että korkein oikeus on halunnut ottaa itsellensä myös lainsäätäjän toimivaltaa. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 275/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.